

Religieus erfgoed in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage

Fietsroute langs kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

Wim Blankers

16 april 2016

Deze 23 kilometer lange fietstocht besteedt aandacht aan kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage. Tevens gaat de route langs de Mark en door het Mastbos.

2-9 Langs kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

Deze 23 kilometer lange fietstocht besteedt aandacht aan kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

Tevens gaat de route langs de Mark en door het Mastbos.

De route begint bij de:

[H.H. Maria/Dymphna kapel](#)

Moerenpad

Breda

De kapel ligt achter de:

Bethlehemkerk

Gageldonksepapad 9

4824 PP Breda

De auto kan geparkeerd worden bij de kerk.

Tip: [Bethlehemkerk](#)

De Bethlehemkerk is gebouwd in 1980.

1 Met de Kapel aan de rechter hand startend.

Tip: [H.H. Maria/Dymphna kapel](#)

Deze kapel is gebouwd tijdens de eerste helft van de 16e eeuw en is uitgevoerd in de gotische stijl.

Zij meet inwendig ongeveer vier bij acht meter en is gedekt met een rieten dak.

Na eeuwenlange leegstand en verwaarlozing werd het gebouw in 1918 door de vereniging Hendrick de Keyser (gevestigd in Amsterdam) aangekocht en daardoor gered van de sloop.

Na een ingrijpende restauratie in de jaren 1955-1957 werd de kapel op 15 mei 1960 opnieuw gewijd, ditmaal aan Dymphna. Dymphna is de patrones van geesteszieken en epilepsie.

De wijk Haagse Beemden is gebouwd rond 1980.

De naam van de Bredase wijk Haagse Beemden herinnert aan de Haagse Beemden ten noorden van Prinsenbeek.

Beemden zijn vochtige graslanden die dicht bij een dorp in gebruik waren als wei- en hooiland.

Deze graslanden waren eigendom van de gemeente Princenhage die in 1927 door Breda werd geannexeerd.

2 Rechtsaf langs de Bethlehemkerk rijden.

3 Merodeweg oversteken, Aardrijk inrijden.

4 Door de Aardrijktunnel rijden.

5 Rechtsaf fietspad Emerpad oprijden.

Tip: Emerput

De Emerput is een in 1965 ontstane zandafgraving om industrieterreinen op te hogen.

Daarna een recreatieplas.

Na 1972 loosde de suikerfabrikant CSM zijn afval van de bietenwasserij in de put.

Nu is het een natuurgebied.

6 Langs de plas Emerput bordjes < volg bordje Centrum > blijven volgen.

7 Einde fietspad, rechtsaf fietspad blijven volgen.

8 Bij de verkeerslichten rechtdoor fietspad blijven volgen, doorrijden tot de rivier de Mark.

9 Voor de Mark rechtsaf de Markkade oprijden. U rijdt nu de Backer Ruebweg onderdoor, Mark blijven volgen.

10 Onder het spoor doorrijden.

3-9 Langs kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

- 11 Eerste weg linksaf Etna Straat inrijden.
- 12 Kruispunt oversteken, Nieuwe Prinsenkade oprijden < volg bordje Centrum >.
- 13 Linksaf de Hoge brug oprijden en de Vismarktstraat inrijden.

Tip: Spanjaardsgat

Het Spanjaardsgat is een waterpoort die ligt tussen de Granaattoren en de Duiventoren van het Kasteel van Breda in het centrum van Breda. De waterpoort is alleen vanaf de buitenkant te zien.

De Duiventoren (rechts) wordt gebruikt als voorlichtingscentrum van de Nederlandse Defensie Academie, waarvan de KMA sinds 2005 een onderdeel is geworden.

In de Granaattoren (links) is op de eerste verdieping een bar voor het vaste militaire en burger Defensiepersoneel gehuisvest. De begane grond huisvest een rooms-katholieke kapel.

Het Spanjaardsgat symboliseert het gat dat de Spanjaarden in hun verdediging lieten vallen in 1590.

Schipper Adriaen van Bergen zou hier een aantal soldaten de stad in hebben gesmokkeld om de Spanjaarden te verdrijven (in werkelijkheid is dit echter elders gebeurd). Van Bergen heeft met zijn turfschip verder gevaren naar de waterpoort van het Kasteel van Breda aan de huidige Academiesingel. Het Spanjaardsgat is 20 jaar na de gebeurtenis met het Turfschip van Breda gebouwd.

Tijd oriëntatie: in 1566 woedde in Breda de beeldenstorm, en van 1568 tot 1648 was de 80 jarige oorlog.

- 14 Na de Vismarktstraat iets links aanhouden de Reigerstraat inrijden < volg bordje Grote Markt >.

Tip: Grote of Onze Lieve Vrouwe Kerk

De [Grote of Onze Lieve Vrouwe Kerk](#) is een geheel met natuursteen beklede gotische transeptbasiliek met kooromgang en westtoren, als kapittelkerk gebouwd van plm 1400 tot 1548.

De Grote Kerk is na 1566 meerdere malen in andere handen overgegaan. Van 1566 tot 1576 bleef de kerk in katholiek handen. Van 1577 tot 1581 kwam de kerk voor het eerst in protestantse handen om vervolgens tot 1590 weer aan de katholieke eredienst te worden gewijd. Na de krijgslist met het turfschip van Breda (in 1590) zou Breda in handen van Prins Maurits komen en blijven tot 1625. Tussen 1625 en 1637 zou de kerk weer aan de katholieken toebehoren, maar in 1637 kwam de kerk definitief aan de protestanten. Alles wat aan de katholieke eredienst herinnerde verdween definitief uit de kerk. Wat bleef waren de prachtige grafmonumenten, gewelfschilderingen en andere bezienswaardige interieurstukken.

- 15 De Reigerstraat gaat over in de Catharinastraat < volg bordje Waalse Kerk >.

Tip: Begijnhof en Waalse kerk.

Dat het [Begijnhof](#) van oudsher bijzondere banden onderhoudt met de Oranje-Nassau's blijkt al uit de akte van 1267 -welke wordt beschouwd als oprichtingsakte -waarbij heer Hendrik van Breda aan de Begijnen de grond, waarop zij gevestigd zijn, schenkt.

Dit eerste hof was gevestigd in het Valkenberg op het huidige kasteelplein en gesitueerd tussen het kasteel en de cadettenflat Prins Bernhard Paviljoen.

Graaf Hendrik III van Nassau sloot met de Begijnen een overeenkomst voor de verplaatsing van het hof naar de Catharinastraat, welke werd uitgevoerd in 1535.

De Begijnen kregen beschikking over de [St. Wendelinuskapel](#). Deze kapel werd in 1440 gesticht door Johanna van Polanen, echtgenote van graaf Engelbrecht I van Nassau voor het (vrouwelijk) personeel van het kasteel.

Ten tijde van de godsdienstoorlogen beschermden de Oranjes het Begijnhof. Vier akten van sauvegarde (bescherming) door de prinsen van Oranje zijn bewaard gebleven, die van 1590, 1637, 1649 en 1653.

De neo klassieke [begijnhofkapel](#) in het begijnhof is gebouwd in 1837 de architect was A van der Aa.

4-9 Langs kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

Waalse Kerk, voormalige Wendelinuskapel, reeds bestaand in 1446, hersteld na brand in 1534 en toen in dienst van de begijnen, sinds 1590 (na onderbreking 1625-'49) in gebruik bij de Waalse Gemeente.

- 16 Einde Catharinastraat rechtsaf J.F. Kennedylaan oprijden < volg bordje Beyerd, Vlaszak >.
De J.F. Kennedylaan gaat over in de Vlaszak.
17 Einde Vlaszak, linksaf Kloosterplein nemen.

Tip: [Kloosterkapel](#)

Kloosterkazerne. Voormalig klooster St. Catharinadal, Norbertinesseconvent, gesticht in 1308, vernieuwd 1498-1504, sinds 1645 aan zijn bestemming onttrokken, thans (infanteriekazerne) en casino.

- 18 Het Kloosterplein gaat over in de Claudius Prinsenlaan < volg bordje Chasse Theater >.
19 Vlak voor het bruggetje, rechtsaf Chassesingel oprijden < volg bordje Ulvenhout, Galder >.

Tip: kapel

Steek het bruggetje over om de kapel te bekijken.

Het monument is een 'open lucht kapel' en is gebouwd in 1954. Op het tegeltableau staat 'de zwarte madonna van Polen', ofwel de '[Madonna van Czestochowa](#)', afgebeeld. Bij deze '[open lucht kapel](#)' in Breda werden vroeger op 3 mei - een nationale Poolse feestdag - diensten gehouden, maar dat gebeurt niet langer. Overigens hebben met name de Polen, en dan vooral de eerste Poolse Pantserdivisie van generaal Mackzek, bijgedragen aan de bevrijding van Breda.

- 20 Vierwindestraat oversteken, Chassesingel vervolgen < volg bordje LF 9a >.
21 Einde Chassesingel, linksaf Wilhelminastraat inrijden < volg bordje LF 9a >.
22 De Wilhelminastraat gaat over in de Ginnekenweg < volg bordje knooppunt 83 >.
23 Viaduct 2 baans weg (Johan Frisolaan) oversteken, gelijk rechts gelijk links Ginnekenweg vervolgen. < volg bordje knooppunt 83, LF 9a >.

Tip: Kerken in Ginneken

RK [St. Laurentius kerk](#) Ginnekenweg 333

Deze kerk is gebouwd in 1901-1902, door Jos Cuypers en Jan Stuyt. Driebeukige kruisbasiliek in neogotische trant, met ten dele vijfbeukig schip, Belangrijk werk uit de overgangperiode tussen de neogotiek en de nieuwe kerkelijke bouwkunst. Mechanisch torenuurwerk, van C. van Dorst, is buiten gebruik gesteld.

Nabij het Ginnekenmarktje is de [Hervormde kerk](#) (voormalige Laurenskerk) gebouwd. In 1261 vermeld, in 1316 parochiekerk, in 1630 na brand hersteld, in 1649 opnieuw door brand geteisterd, gerestaureerd in 1928, 1940 en na grote oorlogsschade opnieuw in 1946. Het huidige schip uit 1940 ter vervanging van een lager een eenvoudiger uit 1630. Dwarspand en koor uit plm 1450 (gewelven bij de restauratie opnieuw aangebracht), ingebouwde toren uit de 14de eeuw veranderd in 1649.

Bij de kerk een gedenkteken voor generaal Chasse uit 1874.

- 24 De Ginnekenweg gaat over in Ginnekenmarkt, de Ginnekenmarkt gaat over in de Raadhuisstraat.
25 Weg rechts aanhouden de Ulvenhoutselaan oprijden.

Tip: [Mariakapel](#) aan de Ulvenhoutselaan 25

Deze [kapel](#) stond naast voormalige Laurentiusziekenhuis. De architect was Th.W.A. Zwegers. Het is gebouwd voor de heer Fons van Iersel, destijds eigenaar van de Kwatta Fabrieken, als dank dat zijn gezin ongeschonden de Tweede Wereldoorlog door is gekomen.

- 26 Vlak voor Ulvenhout gaat de Ulvenhoutselaan over in de Dorpsstraat.

Tip: [St. Laurentius kerk](#)

De [St. Laurentius kerk](#) aan de Dorpstraat 42 is gebouwd in 1903, de kerk is ontworpen in de Neo-Gotische stijl.

De architect was C.F. van Hoof uit Tilburg.

De kerk heeft cultuurhistorisch belang als toonbeeld van de ontwikkeling van het katholicisme, met name de opeenvolging van schuurkerken en neokerken. Tevens is het gebouw architectuurhistorisch waardevol als vertegenwoordiger van het werk van de in Noord-Brabant actieve architect C.F. van Hoof (Tilburg).

27 De Dorpstraat vervolgen.

Tip: [Kapel in Ulvenhout](#)

In 1938 werd deze kleine veldkapel gebouwd.

Aanleiding tot de bouw van de Mariakapel was het veertigjarig priesterjubileum van pastoor Vermunt. Architect Siebers ontwierp deze kapel. Het werd eenvoudigweg opgetrokken in baksteen onder een rieten wolfdakje en een weinig schuin gericht op de as van de hoofdweg. De spitsboogingang met ijzeren sierhekje wordt aan weerszijden geflankeerd door een eenvoudige, ietwat schuin op de hoeken geplaatste steunberen. De beide spitsboogvenstertjes in de zijgevels zijn gedicht met kleine glas-in-lood ruitjes.

Omstreeks 1970 en in 1986 werd de kapel hersteld.

Mariabeelden werden herhaaldelijk vernield en wisselden elkaar af. Thans bevindt zich op een betegelde verhoging in het interieur onder een perspex stolp een houten beeld van Maria met kind, dat in onvoltooide staat van een leerling-houtsnijder in Tirol werd gekocht en op Geersbroek in Ulvenhout verder afgewerkt.

28 Bij de rotonde rechtsaf de Mouterijstraat inrijden.

29 Rechtsaf de Slotlaan inrijden.

30 Linksaf de Mgr. van Hooydonkstraat inrijden.

31 Rechtsaf de Markdal inrijden, gelijk linksaf Sulkerpad oprijden < volg bordje Paddestoel Mastbos >.

32 De Mark oversteken, en rechtsaf langs de Mark richting Breda rijden < volg bordje knooppunt 83 >.

Tip: de Mark

Via Merksplas, Wortel en Hoogstraten stroomt de Mark naar het noorden. Op haar weg naar Nederland voegen zich onder meer de Kleine Mark, de Hollandse Loop en het Merkske toe. In Nederland stroomt de Bovenmark naar Breda waar de Aa of Weerijns erin uitmondt. De Mark vervolgt haar weg in de singels van deze stad. Bij het dorp Terheijden maakt de rivier een bocht naar het westen. Bij Standdaarbuiten gaat de Bovenmark over in de Dintel, waarna de rivier via het Volkerak uitkomt in het Hollandsch Diep. De totale lengte van de Mark is 68 km.

Tip: Galder.

Door in plaats van rechtsaf linksaf te slaan, kan men naar Galder fietsen.

In Galder zijn twee [Mariakapellen](#) gebouwd.

32 Bij de boerderij van Staatsbosbeheer linksaf grindpad oprijden.

33 Bouvignelaan oversteken, rechtsaf fietspad richting Breda rijden.

34 Bij kasteel Bouvigne, linksaf Bouvignedreef inrijden.

Tip: [Kasteel Bouvigne](#)

In het testament van Jacob van Brecht (1554) wordt het kasteel van Bouvigne omschreven als een statig stenen huis omgeven met grachten. Het kasteel is in de loop der tijd uitgebreid. Het begon met het stenen huis, waarop later de eerste verdieping van de toren is gebouwd (tussen 1554 en 1611). In de drie jaar daarna zijn er nog enkele andere verbouwingen gedaan en is de toren verhoogd met een tweede verdieping. Het resultaat is het kasteel zoals wij het kennen. In 1930 kocht de gemeente van Ginneken en Bavel het aan. De gemeente verhuurde het kasteel vervolgens aan de Pius X-stichting. Onder de bezielende leiding van Mgr. F. Frencken speelde Bouvigne tussen 1930 en 1970 een belangrijke rol in het vormingswerk van Noord-Brabant.

In het midden van de engelse tuin staat een kapel. Deze kapel is in 1932 gebouwd door de catechisten van de Eucharistische Kruistocht (Pius X-stichting), die in die tijd Bouvigne bewoonden. Op dit moment wordt de kapel gebruikt als vergader- en voorlichtingsruimte en is daarom, net als het kasteel en andere gebouwen, niet open voor tuinbezoekers.

35 Einde Bouvignedreef, rechtsaf Huisdreef inrijden < volg bordje Paddestoel Breda >.

Tip: [Mastbos](#)

Het Mastbos (570 hectare groot) is het oudste productiebos van Nederland. Het leverde hout voor het kasteel van Breda en voor de schepen van de Spaanse vloot. Later voor de Limburgse mijnen en de verdedigingswal van de Duitsers. Die oude gebruiksfunctie geeft het bos nu nog z'n charme. Het is opgedeeld in vlakken en wordt doorkruist door lange lanen. Ze geven het bos de tijdloze deftigheid van een voornamelijk oude dame.

Het Mastbos dankt zijn naam aan de vele grove dennen, die vroeger 'mastbomen' werden genoemd. Ze zijn vijfhonderd jaar geleden geplant als Duits dennenzaad, in opdracht van de Heren van Breda. Oud, maar nog lang niet versleten. Met breed uitgegroeide kronen en vlamme schors. Geliefd bij vleermuizen, allerlei spechten en bovenal bij de bosuil.

Naast een rijke cultuurhistorie heeft het bos ook een heel divers karakter. Aan de grens met Breda is het nog een echt stadsbos. Meer naar het zuiden is er de rust van de heide.

36 Einde Mastbos, linksaf Burgemeester de Manlaan oprijden < volg bordje Paddestoel Breda west >.

37 Eerste weg rechtsaf Montenspark inrijden.

38 Twee maal rechts aanhouden Montenspark aanhouden.

39 Linksaf Ruitersboslaan oprijden.

40 Viadukt oversteken.

Tip: Aa of Weerijds en turfvaart

Van de 14e tot de 17e eeuw werd er op grote schaal turf gewonnen in de Kalmthoutse heide, in de Maatjes rond Nieuwmoer, de Lange Maten en Leur.

In 1620 is er een turfvaart door de Pannenhoef gegraven. Deze turfvaart werd gebruikt om turf vanuit de Zunderste Moeren af te voeren richting Breda.

41 Eerste weg linksaf Dirk Hartogstraat inrijden.

42 Eerste weg rechtsaf Heuvelbrink inrijden.

43 Bij de kerk, die u links ziet liggen, linksaf Barendsstraat inrijden.

Tip: Onze Lieve Vrouw van [Altijddurende Bijstand kerk](#)

De Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand kerk aan het Monseigneur Nolensplein is gebouwd in 1952.

Net zo als de gehele wijk Heuvelkwartier is de kerk gebouwd in de stijl van de Delfse school.

Met name op de katholieke kerkenbouw had de Delftse School grote invloed. Kenmerkend voor de Delftse School zijn het vrijwel uitsluitende gebruik van baksteen, brede kozijnen en erkers (veelal in lichte kleuren), hoge gootlijnen, groene hagen, de hoge met pannen beklede daken tussen topgevels en het gebruik van natuursteen op constructief belangrijke punten.

De kerk heeft als bijnaam: 'Het Ledikant',

44 Voor de kerk de Flierstraat inrijden.

45 Rechtsaf Thorbeckeplein inrijden.

46 Einde Thorbeckeplein linksaf Heuvelplein oprijden.

47 In de bocht Heuvelplein, rechtsaf de Dreef oprijden < volg bordje Etten-Leur >.

Tip: De [Johannes kerk](#) aan de Dreef 5

Deze Ned.Herv. Kerk is gebouwd in 1819. De kerk is ontworpen door N. Plomp in de Waterstaatsstijl. De kerk heeft een gepleisterde gevel met halfronde ionische pilasters, fronton en gekoepelde dakruiter. Fraaie

7-9 Langs kerken en kapellen in Breda, Ginneken, Ulvenhout en Princenhage.

stoepalen met hek. Twee gedenkstenen in de gevel, waarin het stichtingsdecreet van koning Willem I gememoreerd.

48 Op de Haagsemarkt rechtsaf de Haagweg inrijden.

Tip: De [Martinus kerk](#) aan de Haagsemarkt.

Tegen 1400 werd met het koor van de huidige kerk begonnen, van 1520 tot 1564 kwam het schip tot stand. Na een brand in 1873 hersteld door J. van Langelaar naar ontwerpen van P.J.H. Cuypers, de toren kreeg toen een overslanke naaldspits met toevoeging van vier hoektorentjes.

49 Op het kruispunt Laan van Meertensem Nieuwe Heilaarstraat linksaf de Nieuwe Heilaarstraat inrijden.

Tip: [Kapel Laan van Meertensem](#)

In de wijk Princenhage, aan de Laan van Mertesem, werd op zondag 11 september 1949 deze [dankkapel](#) in gebruik genomen. Met de bouw van de kapel toonde de bevolking van Princenhage haar dankbaarheid jegens het einde van de oorlog. Het bakstenen bedehuisje met zijn verdiept gelegen tentdakje en uivormige bekroning, heeft door zijn afgeschuinde hoeken een achthoekig grondplan. Tegen de voorgevel is in smeedijzer het Mariamonogram aangebracht. Enkele bankjes en een bakstenen verhoging met het beeld van Onze Lieve Vrouw met kind op de linker knie vullen het interieur. Maria en kind zijn beiden gekroond.

50 Eerste weg rechtsaf Zuilenstraat inrijden.

51 Einde Zuilenstraat, linksaf Ettensebaan oprijden.

52 Bij de stoplichten rechtsaf Westerparklaan oprijden < volg bordje Haagse Beemden >.

53 Eerste weg rechtsaf Zandoogjes < volg bordje Westerpark zuid >.

54 Eerste weg linksaf Argusvlinder, linksaf over de bussluis rijden.

55 Rechtdoor Aurelia inrijden.

56 Bij Blauwtjes nr 3 fietspad oprijden, rechtsaf Westerparklaan nemen.

57 Bij de stoplichten, rechtdoor, linksaf < volg bordje Haagse Beemden >.

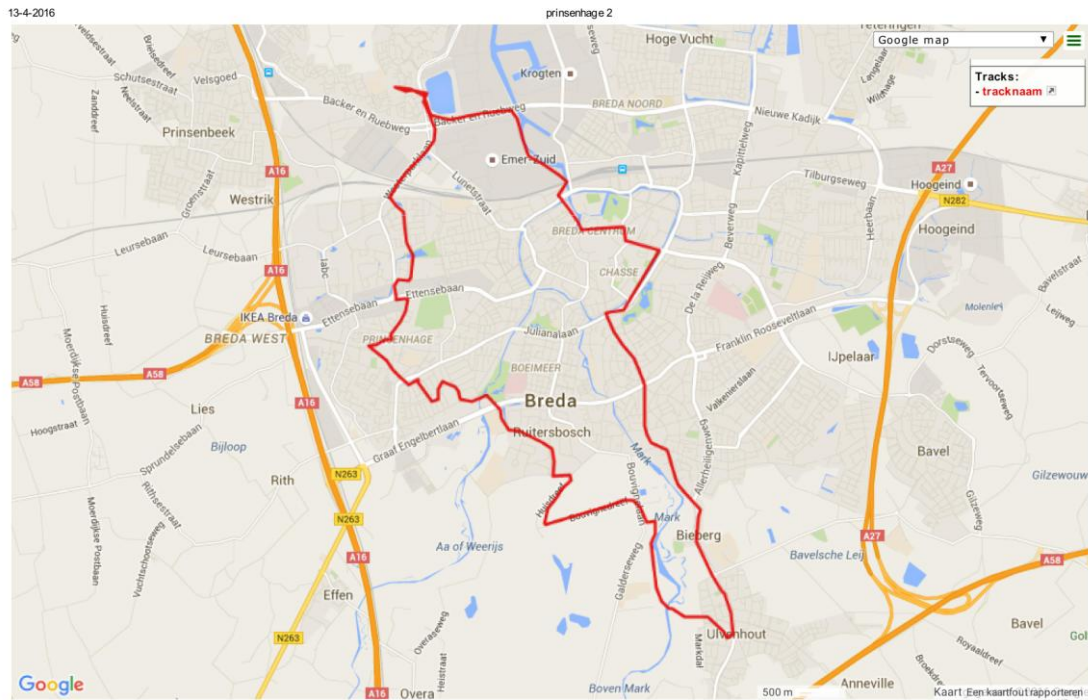
58 Emertunnel inrijden, tweede weg linksaf < volg bordje Haagse Beemden >.

59 Langs de Emerput blijven rijden tot aan de Aardrijktunnel < volg bordje Tuinen >.

60 Linksaf de Aardrijktunnel inrijden.

61 Straatje Aardrijk inrijden. (Voor het bruggetje links aanhouden)

62 Einde Aardrijk, rechtsaf Merodelaan, gelijk linksaf Moerenpad nemen.

file:///C:/Documents%20and%20Settings/Dhr.%20Blankers/Mijn%20documenten/Downloads/20160413081840-15005-map%20(1).html

1/1

De fietsroute is gemaakt door Wim Blankers

<http://wjblankers.magix.net/public/index.htm>
w.j.blankers@gmail.com

